

Píseň: EZ209 - Ó slunce spravednosti; 1. - 3. sloka +
modlitba; Oddíl k výkladu: Sd 13

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme se rozloučili se soudcem Jiftáchem. Pak jsme se věnovali poslední sadě „malých“ soudců - Ibsánovi, Elónovi a Abdónovi. Jiftáchův příběh byl dalším velkým „schodem dolů“ v sestupné tendenci, kterou kniha Sd vykresluje pro období mezi Mojžíšem/Jozuem a královskou dobou.¹

Prolog

Stejně jako kniha Sd nejprve uvedl dobu, v níž žil Jiftách, tak i příběh Samsonův. Celá dnešní kapitola je prologem k jeho příběhu. Prologem překvapivým, po hrůzách zejm. Jiftácha. Po mnoha anti-příběžích² knihy Sd narážíme na příběh jak ano. Příběh sdělující postoje hodné následování. O to silnější je tento motiv, když si uvědomíme, že Samson je posledním soudcem.

Nejprve však tradiční refrén knihy Sd: Israelci se dopouštěli toho, co je zlé v Hospodinových očích. A následuje Boží reakce: Proto je vydal do ruky Pelištejců na čtyřicet let. Pokud za prvních soudců žila čtyřicet let země v míru, v době posledního soudce žila naopak čtyřicet let v útlaku.

Rodiče

Prolog Samsonova příběhu se soustředí na předzvěst jeho narození a na část příběhu jeho rodičů. Otec Manóach (= odpočinutí) a matka bez jména jsou hlavními postavami dnešního oddílu spolu s Božím poslem.

Na první přečtení se může snadno zdát, že pokračuje sestupná tendence jednání vůči ženám. Manóachova manželka a

¹ Králové se však navzdory lidským představám a plánům prokáží nebýt zlepšením situace - až na pár výjimek. Jak před tím také Hospodin a Saumel varují v závěru Samuelova života.

² Příběžích „jak ne,“ nebo „jak dopadne, když...“.

Samsonova matka je také bezejmennou - stejně jako Jiftáchova dcera. Avšak pokud jsme četli příběh pozorně, je strážkyní rozumnosti a tou, za kterou přišel Boží posel!

Jde tedy spíše o ironii knihy na sebe samotnou. Předchozí příběhy ukazovaly čím dál horší postoj k ženám, Samsonův příběh bude ve stejné linii pokračovat (jak vůči první snoubence tak Delíle) a posamsonovské oddíly budou hovořit o dalších zvěrstvech vůči ženám. Nyní však před námi opět stojí žena silná, schopná, rozumná - ale přitom bezejmenná!³

Dodejme, že budoucí Samsonova matka je ponechána bez jména také proto, aby bylo zamezeno jakémukoli jejímu uctívání. Vždyť bude matkou Bohem předpovězeného vysvoboditele nadlidské síly a schopností!

Bůh

V Jiftáchově příběhu Hospodin takřka nevystupoval - Israelci ho od sebe sami odehnali. Tak je Samsonův příběh opět protikladem: Hospodin sám rozehrává a rozhybává celý příběh. Neplodná otěhotní, po vzoru Sáry, Rebeky i Ráchel, aby z ní vzešel ten, skrze kterého bude pokračovat Boží spásné (= záchranné) jednání vůči člověku.

Protože však má její syn být od počátku Boží zasvěcenec⁴, má se budoucí matka vyvarovat opojných a alkoholických nápojů i dalšího nečistého. Hned ve v. 5 uslyšíme budoucí průšvih ohledně Samsonových vlasů⁵, protože i Samson bude svou sílu spojívat se svými vlasy, nikoli se svou zasvěceností z Božího rozhodnutí.

³ Srv. Deboru, Aksu, Jáel.

⁴ Nazír, srv. Nu 6, 1-21. Necht' čtenáře netrápí, že v. 7 není kopií v. 3-5. Autoři knihy Sd opakovaně rádi dodávají, co by nepozornému čtenáři mohlo uniknout. Důraz tohoto zasvěcení je u Samsona ještě posílen: Takový člověk se plně oddává *střízlivosti*. Kterou tak rychle ztrácí vlivem např. alkoholu. Služba Hospodinu vyžaduje naprostou střízlivost celého člověka!

⁵ Stříhání vlasů patřilo ke kultickým náboženstvím okolních národů. V Egyptě si kněží vlasy dokonce zcela holili. Jakým protikladem byl divous a divlas Samson či jiní nazíři-Boží zasvěcenci!

Mise tohoto zaslíbeného syna je pak jednoznačná: Spasit. Tím, že začne⁶ vysvobozovat. I toto se snaží nazvukovat autor evangelia podle Mt (Mt 1, 21).

Pointy a souvislosti příběhu

Budoucí matka byla z poslových slov tak v šoku, že se ho ani nezeptala na jméno. Rovnou běžela vše říct svému manželovi. Její jednání nechápejme pouze v rámci překvapení a zaraženosti⁷, nýbrž také radosti - neplodná bude mít dítě, ještě ke všemu syna!⁸

Manóach se následně projeví také spíše následováníhodně - v pokoře před Bohem: Žádá o další návštěvu, aby oba bezdětní manželé byli informováni, co mají s chlapcem dělat, aby něco nepokazili. Zároveň však zaslechněme podtón: Svědectví jeho vlastní manželky mu nebylo dostatečné - pokora vůči vlastní manželce mu tedy spíše chyběla. Později posel Boží pouze zopakuje, co již řekl!

Hospodin Manóacha vyslyšel. Avšak posel opět přichází ze jeho ženou, nikoli za Manóachem. Také proto, aby čtenář rozuměl, že Boží pohled na každou věc je stále stejný, navzdory změnám těch lidských - třeba vůči ženám. Že i toto později nazvukuje příběh Ježíšova narození podle Mt i Lk je snad nasnadě.

Ovšem reakce ženy je opět trochu komická: Opět rychle běžela pro manžela. Když si však uvědomíme dobový kontext, pochopíme úmysl autora lépe: Žena byla sama na poli a přišel k ní cizí muž. To je riskantní situace, v níž v obou případech postupovala budoucí Samsonova matka zcela správně z hlediska bezpečnosti, kultury i náboženství!

⁶ Jde o nenápadný ale veledůležitý detail. Až za krále Davida dojde k finálnímu ukončení konfliktů mezi Israelci a Pelištejci. Zároveň i Samson se svými schopnostmi je účastníkem jen části Božího plánu. Ježíš také navazuje na jiné a předává pak apoštolům!

⁷ Důraz na hrůznost Božího posla je v příběhu snad dostatečný. Jakým protipólem je však tato informace o Božím poslu s očekáváním vůči farářům a kněžím: Hlavně aby byl hodný! Nebyl by však lepší hrůzostrašný jako Boží posel, ale přitom zvěstovatel Boží pravdy? Byl Ježíš „hlavně hodný?“

⁸ Samozřejmě je nutno rozumět dobovému kontextu, nikoli soudit vlastní dobou nebo dojmy.

Manóach je však po příchodu opět tak trochu vyšachován: Boží posel pouze zopakuje, co již žene řekl. Čímž se také ukáže, že z Manóachovy strany není zapotřebí skoro nic. Nebo vůbec nic? I zde podobnost s Ježíšovým příběhem!

Tak se tento vyšachovaný muž chce dostat opět do centra dění: Chce muže Božího posla pohostit. Ten však odmítá a nabízí alternativu: Pokud se chce Manóach nějak zapojit, nechť obětuje Hospodinu. Tedy vlastně spálí zvíře „nadarmo.“⁹ Příběh pro jistotu dodává, že Manóach měl své pochybnosti - jak jsme se s tím setkali u Gedeona (Sd 6, 17-23).

Otázka po jménu Božího posla pak má nazvučit další důležitý příběh, tentokrát Jákoba u potoku Jabok (Gn 32, 30).

Podivuhodné „odejítí“ Božího posla ze scény i příběhu je dalším názvukem velmi podobné situace u Gedeóna. I zde muž teprve po zmizení Božího posla poznal, s kým měl tu čest. I zde se bojí o svůj život.

Tenokrát je to však bezejmenná žena, kdo uklidňuje pravověrného a vzdělaného Israelce - u Gedeona to byl Hospodin sám.

Později tato žena porodila Samsona (= sluníčko, slunečný), kterému Hospodin žehnal¹⁰ a kterého začal ponoukat jeho Duch.

Závěr

Samsonův příběh má nazvukovat příběh Gedeonův. Tedy toho soudce, kterému byla nabídnuta královská hodnost. Soudce, který byl povolán Hospodinem a který až na drobnosti obstál jako dobrý soudce. Příběh tedy navozuje atmosféru: Zvládne to Samson ještě lépe, když je od narození Božím zasvěcencem?

Jeho příběh je později nazvukován u Mt a Lk - vlastně k odpovědi na tuto otázku v Ježíši z Nazareta. Že se o Ježíšovi hovoří

⁹ Důležitým rozměrem zvířecích obětí bylo, že obětník sám z oběti z praktického pohledu vlastně nic neměl. Část byla spálena, zbytek zůstal knězi - nebo bylo spáleno vše. Jaký rozdíl od placení saláru či darování sboru pro to, aby z toho dárce taky něco měl. Nebo aby bylo s touto „obětí“ naloženo také podle darcových představ.

¹⁰ Opět unikát mezi všemi soudci!

také jako o slunci, hebrejsky „samsonovi,“ také není shodou okolností.

Užijme si projednou příběh hodný následování v knize Soudců. Dvojnásob, když to následováníhodné je prostředkováno ženou - a odložme příliš zobecňující, vágní a trendům podléhající hodnocení nějaké doby jako „patriarchální, takže žena nemohla...“.

Zejm. v. 23 pak ukazuje, že živá víra a porozumění Bohu je nade vše ostatní. Manóach se biblicky oprávněně bál setkání s Bohem (srv. např. Ex 28, 35; Lv 16, 2; Dt 18, 16; Sd 6, 22; Iz 6, 5 a zejm. Ex 33, 20), ale ve své sebestřednosti¹¹ nedokázal vůbec uvažovat v alespoň trochu širším kontextu. Správně pravila jeho žena: „Kdyby nás chtěl Bůh usmrtit, tak by se nám přece neukazoval, ani by nám nezaslíbil potomka.“

Nadějnost, radostnost (také v Samsonově jméně!) a bohatost Boží přítomnosti mají být otevřenými dveřmi dalšího příběhu. Ale také pokračováním předchozího, zejm. Jiftáchova a jeho dcery! Má tedy jít také o hlubokou rozdílnost obou příběhu - v jednom Bůh jedná od začátku, v druhém je od začátku stranou. Bude stejně hluboký rozdíl také v jejich průběhu, zvěstech a důsledcích?

Pro Samsona i další však příběh skrývá i velmi zapeklitá témata: Pro nazírství (nebo půst) se člověk rozhoduje dobrovolně. Za Samsona vybral Bůh. Je to dobře? Je to špatně? Opět vzpomeňme na Ježíšův příběh!

A velké finále: Samson bude zasvěcencem celý život (srv. opět Ježíše). Na Samsona je tak položen neobvyklý nárok. Ale k tomu bude také vybaven neobvyklými schopnostmi - aby nároku mohl dostát. Stejně jako je ojedinělý ve svém nazírství a tím souvisejícími schopnostmi, bude stát sám také ve svých bojích. Narozdíl od předchozích soudců. Ve stejné situaci svého hlavního boje na Golgotě bude později také Ježíš z Nazareta.

Poslední: Sílu k vysvobození Samson nezískal výchovou ani při narození. Dostává se mu pouze působením Božího Ducha a až v dospělosti.

¹¹ Egocentrismus, který je základním projevem hříchem pokřivené lidské podstaty.

Píseň: EZ209 - Ó slunce spravednosti; 4. + 5. sloka +
modlitba Páně
Rozhovor